

Сніп

Виходить що-тижня у неділю в ранці у Харкові.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ: на рік 3 руб., на пів-року 1 руб. 75 коп., на 3 місяці 1 руб., окреме число—5 коп. За-кардон—4 руб., 1/2 року—2 руб. Річні передплатники одержать безплатний додаток. Адреса Редакції: КОНТОРСЬКА, 21. Телефон редакції—839.

В справах редакції можна бачити від 3 до 5 годин
— ввечора по понеділках, середах та п'ятницях. —

Автори рукописів повинні подавати своє прізвище й адресу. Редакція може скорочувати і змінювати статті; більші статті, до друку не ухвалені, переходять в редакції 3 місяці й висилаються авторам їх коштом, а дрібні замітки й дописи одразу знищуються. Рукописи, на яких не зазначені умови друку, вважаються безплатними.

З приводу надісланих до газети ВІРШІВ редакція не листується.

УМОВИ ДРУКУВАННЯ ОГолошень:

За рядок петиту попередю тексту, або за його місце платиться по 30 к. і по умові. За рядок петиту після тексту: за перший раз 20 к. і по умові, за другий—10 к. Хто шукає заробітку, платить за оповістку в 3 рядки 10 к. за раз, при умові друкування не менше 3-х разів.

Ч° 5.

29 (II Лютого) Січня.

1912 рік.

ЗМІСТ: Передовиця. Євген Гребінка. Творець і дійсність. З музичного життя України. Наша дитяча література. З нашого життя. Крамарж про Холмщину. Допис з Острогжчини. Народний представник (фельетон).

ХАРЬКІВ. УКРАЇНСЬКА ТРУППА **Т. КОЛЕСНИЧЕНКО.** ТЕАТР ГРІККЕ
ЩОДЕННИЙ РЕПЕРТУАР:
29 Січня (ранком)—„ГАРКУША“ і у вечері *Бенефіс Г. КОЛЕСНИЧЕНКА* — ГЕТЬМАН ДОРОШЕНКО.
2) „ЗА НЕМАНІДУ“; (у вечері)— 4-го (ранкомъ)— СИРІТКА АСЯ
1) ПАН ШТУКАРЕВИЧ, 2) ГРІШНИЦЯ і 3) ВЕЧЕРНИЦІ. у вечері (в четверте) ВАМПІР.
30-го—ХМАРА. 5-го (ранком)— ВОСКРЕСІННЯ
31-го нова п'єса (вдруге) ВАМПІР. у вечері (втретє) ВАМПІР.
2-го лютого (ранк.)—ВОСКРЕСІННЯ; у вечері ГЕТЬМАН ДОРОШЕНКО.
3-го (ранк.)—МАРУСЯ БОГУСЛАВКА

В ОСЕРЕДКУ ХАРЬКОВА

На розі Рибної в. та Троїцького п. б. Кальфа

Телеф. № 28—62. **ОДЧИНЕНА** Телеф. № 28—62.

ВЕЛИКА ПЕТЕРГОФСЬКА ГОСТИННИЦЯ

Найбільшу увагу звернено на гігієну та вигоди

Паровий опал, електричне освітлення, ванни, телефони. Вміють розмовляти на чужинних мовах.

Комісіонери до всіх поїздів **Кімнати від 1 р. 25 к. до 10 руб. денно,** залічуючи плату за освітлення та білизну.

Велика знижка воякерам та по-місячно.

29 січня 1912 р. Харків.

Відносини української преси по обох боках Кордону до справи відокремлення Холмської України вже давно і виразно зазначені. Одноголосно й одноставно вважають однаково прикрими й однаково шкідливими, як заходи спольщити Холмщину, так і заходи змосковити її. З погляду інтересів української людности „відокремлення“ Холмщини не принесе ніяких реальних користей, бо й поляки й росіяне і далі без угави провадитимуть боротьбу „за український маслак“, як влучно висловився наш історик, а в тій боротьбі інтереси українців не тільки не братимуться на увагу, але навпаки нехтуватимуться. Ціла Холмська Україна, як те поле, що на йому два ворожих війська б'ються: потолочене поле, понівечена рослинність і геть укрилось воно трупами тубольців...

Але в відокремленні Холмської України є одна сторона, яка з українського погляду може бути названа корисною: се те, що відокремленням Холмщини геть відкидається шкідлива легенда, наче се „польська земля“. Між претензіями поляків і претензіями росіян є та різниця, що росіяне беруть „по праву

дужого“ і се так ясно, просто й одверто, що цілком зайві ще й якісь балачки або справдовування; але поляки, що сили не мають, обертаються до принципів історичної справедливості, до „права“ історичної Польщі на українську територію. От сій чмарі „історичної Польщі“ відокремленням Холмської України завдано смертельного удару. І се й є єдина позитивна сторона цілої події. І через те такий лемент підняли поляки, через те звуть вони відокремлення Холмщини „четвертим поділом“ Польщі; бо в душах своїх вони й досі голублять солодку думку про пановання над „Литвою та Україною“.

От же зрозуміло, через що утворилося в Думі Державній таке гаряче, навіть розпечене повітря при обміркуванні Холмської справи. Зрозуміло, що депутати і гнівом палали й розпучкою вибухали. Але не всі. Знайшлися у Думі люди, які спокійно, навіть байдужно приглядалися сій боротьбі й запал боротьби на них не впливав: се посли з України, се Українські депутати.

Вони сиділи мовчки, ссучи свої пальці так, наче справа йшла про французькі кольонії в Африці. І навіть тоді, коли чужі люде: Литвин Булат та інші не витримали чужої їм кривди й озвалися щирим словом про найголовніше в Холмській справі: про інтереси українського народу, навіть тоді „депутати з України“ не пустили пари з уст! В справі свого народу, в справі своєї нації—вони умили руки! Вони сиділи, як звичайно, з виглядом чесних людей, які не повинні в крові свого народу, але

„...Се вид найвищої погорди гідний,

Се вид Пилата, що Христа на муки

Віддав, а сам умив прилюдно руки“.

Сі слова нашого великого поета нехай будуть характеристикою „депутатів з України“.

Наші „представники“ достойно вивершили своє пятитітне післанництво, умивши руки в Холмській справі. Але гріхом вмивання рук у Холмській справі грішні не тільки депутати: уся українська інтелігенція—винна в сьому. Ми пригадуємо, що декількі років назад Єпископ Євлогий обернувся з закликом до української студентської молоді, запрошуючи її допомогти його заходам проти польонізації Холмської України. Сі запросими були відкинені на тій підставі, що Єпископ Євлогий є представник консервативної течії, а українська поступова молодь не може працювати поспіл із консерваторами... Пригадуємо, що українська

преса в Росії сю принципіальну позицію української молоді санкціонувала...

Не обвинувачуємо нікого за ригоризм, але то був момент, яким українство не зуміло чи не схотіло скористуватись в своїх власних українських інтересах. Нікого не обвинувачуємо, але гадаємо, що Холмське питання нині виглядало-б інакше, коли б ідейне українство в свій час не „вмило рук“.

Проф. М. С—и.

Євген Гребінка.

Сто років назад, 21 січня 1812 р. уродився Євген Гребінка в Полтавщині біля Пирятина, на хуторі, у маєткові свого батька гусарського офіцера. Вчився він в ніжинськiм ліцеї; в молодих літах перебрався до Петербургу, де потроху загубив і своє здоров'я і свої молоді українські почуття. Написав він занадто багато і досить нікчемних оповідань російською мовою. Помер Гребінка в молодих літах, на 36 р. життя, (в 1848 р.); ще раніш він вмер для української письменности. Російські його твори цілком забуті, а невеличка його українська літературна спадщина досі має ціну. В сучасних українських наукових розвідках і літературних збірниках—хрестоматіях Гребінку ще згадують з подякою і користуються його приказками. Після Гребінки зосталось українською мовою написаних невеличка купа творів—переклад «Полтави» Пушкіна, (трохи слабенький), 27 приказок та невеличка прозова стаття «Так собі до земляків», в якій Гребінка вихваля свій рідний край Полтавщину. Уся вага Гребінки, як українського письменника, в його приказках; по формі й по змісту це цікаві й корисні речі. В приказках мова ясна, прозора, чиста; розкидано чимало дотепно схоплених побутових рисів; подекуди зустрічаються сміливі для того часу думки про відносини панів до кріпаків. В описах природи Гребінка дає іноді гарні малюнки, напр., болото малює такими фарбами:

Оце поганая багнюка,
Одна черва, мовляв, кишить,
Та де—коли повзе по куширю гадюка...
Таке ж бридке, таке мерзене,
Поржавіло, від жабуру зелене...

П. Оправхата.

„Народний представник“.

Докінчення.

— А ваші записи пре-е-екаві! Ви б їх подали до журналу—це б була чудова новина в літературі і добрі гроші б вам дали за них?..

— Що-ж то у мене десятої клепки у голові кат—ма, чи, як на вашу гадку?.. Нема дурних, щоб все оце та по щирости й викласти!.. Це все для себе... Як поростуть діти, то оце їм моя «євангелія» і заповіді... Хай і вони такеньки роблять, то й їх ледащо не візьме!.. Розумно у світі жити,—треба так робити: сам собі на умі одно держи, а дурням говори, як для їхнього смаку краще... Такої політики я держуся і дітям цього розуму бажаю вставити!.. Правда, у Думі важенько було виляти, але—ее... Бог розумом не обидив мене... «Дуже симпатична, щира, з світлим селянським здоровим розумом людина» і т. ин., отаке про мене говорили і по газетах писали... а мені цього тільки й треба!..

— А оце, що таке за папірці попідшивані у Ваших «записях»?

— Це мої листи з Думи,—молодиця приберегла... вони теж коштовність мають... для вас, душе моя, секретів нема, читайте!

В другім місці про горобців:

Куди це летять з осени горобці?
Дивлюсь,—у сад побрались молодці,
На вітоньці їх геть-то насадало
І бенкет зараз підняли,
Цвіринькають, джеркочуть...

Найкраща приказка—«Сонце та хмари»: хмари хотіли затемнити сонце, побігли йому назустріч; на сонечко мов піччю налягли, а сонце вище підпило і хмари ті позолотило. Думка та, що іноді і люде бувають такі гарні, ласкаві та добрі.

Невеличка, але гарна по думці приказка «Будяк та конопличка», як в степу будяк бундючився своїми колочками та лаяв тонесеньку конопличку, буцім то вона його товка в боки.

Я так думаю, говоре Гребінка в статті «Так собі до земляків», що нема й на світі кращого місця, як Полтавська губернія. Господи, Боже мій милостивий, що за губернія: і степи і ліси і сади і байраки і щуки і карасі, вишні й черешні, і усякі напінки, і воли і добрі коні, і добрі люди усе є, усього, багацько. А тих, мовляв, дівчат та молодичь, не против ночі згадуючи—о бодай їх! З думки не йдуть.

Багато де-чого Гребінка зміг був ще додати, колиб він більше був зжився з цим раєм, може б пригадав би був нам не мало казок та пісень старовини, та, нажаль, його Полтавське корівце було тоненьке; він легко одірвався від рідного краю ради лакомства нещасного Петербурга, і залишив свої рідненькі ліси і степи, вишні і черешні, побіг, за химерною славою всеросійського письменника; талану для того не вистачило; тільки доскочив того, що Белінський зневажливо назвав його: «маленькое дарованіє»; на чужій ниві усі його твори незабаром забули, а в ріднім письменстві він і досі ще жевріє гарним теплим вогником.

Христя Алчевська.

Творець і дійсність.

Великі майстри слова нераз бралися за перо, щоб змалювати нам драму людини, що таїть у душі поезію, яка йде в супереччя із дійсністю. Не погодити життя зі своїми мріями, це—найтяжча мука, котру здатна переживати людина, і мука тим більша, як що той, хто переживає її, носить у думі

Притуливши руку до серця на знак подяки, прочитав я і цю «коштовність».

«Хороша моя, Опистиміє!

«Я, дякувати Богові, живий і здоровий,—як у четверо мотузка, чого і тобі серденько од Всевишнього Творця бажаю. Доїхав я благополучно і не дуже втратився

Другим класом як інші депутати, я не їхав і дуже жалкую, що і в третім по білету їхав. Можна б було за пів ціни зайцем проїхати і більшу копійчину зберегти, але... на перший раз обдурачився, прости мені, моя любя хазяечко!

Повідомляю тебе, що чорт мене підневідив купити портабашницю—віддав за неї цілого коповика і жалко так, неначе серця свого клопоть одірвав.—

Щоб знаття, був би не витрачався, бо я тутеньки розжився на срібну портабашницю. Випивали та гуторили, а їден кореспондент, що інтервював нас, пригощав своїми цигарочками, я й накинув оком, що у нього чудова портабашниця. «А ця річ, кажу йому, дуже б личила мені на згадку»!.. Так він і віддав мені залюбки. Тобі і доньці добрячі сережки одільємо, це настояще срібло—вісімдесят четвертої проби.—

Ідучи, я на їдній станції чуть було не прогавив поїзду.

Я так був дуже зацікавився однією якономійкою недалечко за Києвом, що й сказати тобі не можу. Дворище—як віночок. Ставочок. Садочок. На могильці млиночок. Гиндики.

своїй творчій замірі. Ібсеновський Сольнес, Гауптманів коваль із «Затонулого дзвону», це все невмірущі типи, що мають між собою де-що спільне і з'являються представниками саме таких страждаючих людей. Кожен автор підходив до змісту їх страждань із своїм власним поетичним поглядом і аналізом і зіставався у творчості своїй цілком самостійним. Це—світова тема, світові страждання й тому твір, що пишеться на цю тему, мусить теж належати по виконанню до скарбів світової літератури...

В нашій рідній українській літературі вповні відповідає сим вимогам одна невеличка, але надзвичайної сили річ О. Олеся, під заголовком «Трагедія серця». В ній тільки чотири дієвих особи: Чоловік, Дівчина, Жінка і маненький син тієї жінки. З усього ходу цієї недовгої поеми безумовно виявляється, що Дівчина—то муза. Вона, наприклад, каже Чоловікові (поетові):

«Щось світове кричить в моїй душі,
«Щось світове велить стояти біля тебе»...

І хоче з нею творець позбавитись ланцюгів звичайного життя й не може, хоче дихати вільним повітрям необмежних просторів творчості і теж бачить що й це заборонено... (ні-ким иншим, як власною совістю):

Чоловік. «Не треба прокидатись!
«Бог зна, які б пові
«одкрились обрії перед очима
«Бог зна куди
«не простяглись би руки.
«Все мент, все мент,—не треба нам життя,
«Коли ми кожную краплю крові
«вже через край ним напоїли.
«Ах, щастє для душі
«таке ж важке, як горе:
«Квітки в вінках щасливі розцвітають
«і хилють голови свої і умирають.

Дівчина. «Вінки, що грають барвами всіма,
«що барви всі землі і неба одбивають
важкі занадто»...

Чия ж думка справді, як не поетова, одбиває всі барви землі і неба, увіпчана розмаїтим вінком вражінь, чие серце, виитавши в себе життя, рветься так у далеч, як не поетове, щоб горіти і з того горіння творити нові чудові різьбярські твори, нові форми і пісні?!... Але згадує він дійсність, жінку покинуту й сина і говорить сумно до музи:

Курі. Гуси. Вутята. А поросля-я-я-та-а-а—таких я ще й не бачив!

І як почав я вираховувати, скільки я копіталу у Думі збережу, та чи вистачить то його, щоб отаку яковомійку закупити, з хозяйства не рушаючи, а третій дзвінок—«дзень», ледві поїзда дігнав.

Та і взагалі тепереньки я до сього тільки придивляюся, прислухаюся та приціплююся.

Куплю яковомію!

Будемо і ми, хороша моя Опистиміє, землевласниками—панами,—будемо!

Посажу тебе на ганочку, як лялечку у намітчанім балахоні з коротенькими рукавцями, щоб так ти в цьому уся й сяяла наскрізь, дивитимусь на тебе, моя кукуріпонько, і чайок з опаленою сьорбатиму. А ти масличком булочку намазуватимеш, ліктик свій до моїх губів підсовуватимеш і... ну, так, як це і в благородних панів заведено! Я тепереньки вхожий до них і до всячини придивляюся та на вуса собі мотаю, наущаюся. У одного пана я нагледів таку чудову річ, що й Господи, як закортіло придбати, та... певно не дешево коштує. Оксамитом обшита канана з горбком посередку, і так тебе й гойдає м'якими пружинами-чудово!...

Понюхай там, Опистиміє моя, біля нашого пана.

«Не маємо ми права довше жити»...

Однак, чи може муза з легкістю лишити свій храм, себто з душею поета розлучитися? Чи життя—здатне вбити поетову душу відразу? Ні... Мрії і муза борються з життям. Дівчина, що втіляє музу, не згоджується кинути свого обранця:

«Зректись тебе?—ні за що!

«Ні за-що в світі не зречусь»!...

В іншій сцені поява поета й музи гінчється тим що він каже:

«Благословляю Бога і життя, і всю красу
що пройняла мій дух і всю мою істоту!»

Але недовго тріває обмін вражінь між поетом і вищою красою. Він уже ладен кинути навіки всю прозу земну і потонути в безодні краси, упившись чаром і отрутою квіток зі своєю музою, ладен умерти в якомусь чудовому садку, повному квітів, коли раптом бачить, що всі квіти зірвані. Їх зірвали жінка і дитина його, що собі забрали найцінніші скарби і мрії...

І ось тоді поет, і раніше ще підточений сумнівами і дїзгармонією життя і свого ідеалу, песамовито кричить музі:

«Іду, біжи відсіля!»

Я вічність мук переживаю в сю хвилину!

Біжи, нехай уб'ють тебе,

А я знайду собі могилу»...

Такою уявляється О. Олесеві ця боротьба поетових мрій з безсердечністю життя. Як же ж відповіло само життя на появу цього твору? Як зрозуміло воно цю символіку? Як до «Трагедії серця» поставилась українська критика?... Вона побачила в цій реальну любовну історію і... нічого більше! Тривіально обмірковувала високу й ідейну річ... Ось що пише в книжці за листопад та грудень «української хати» рецензент (про III том творів О. Олеся і про цю «Трагедію серця»): «Трагедія серця—єтюд на тему нещасного кохання. Мавши жінку й дитину, добродій якийсь закохується знову в дівчину, і тут виникає трагедія: нова любов вимагає віддатись їй, а що ж діяти з жінкою та дитиною? Сучасні люди мають формулу щоб розв'язати трагедію—шлюбний трикутник: або коло жінки путляється «друг дому», або чоловік має «пристакну» любов. Сучасні песімісти, поети хвилиночисти, мають ще опріч всього попереднього—літературну тему»... Далі критик, чипляючись чомусь до виразів.

«Хто тут ходив?

Він прислав до українців, а особливо до депутатів, листи і пише, що снаги не вистачає видавати газету. Прохає розповсюджувати, бо «це—каже—єдина запомога, якої від нас він сподівається...»

«На щирість вашої кешені я—каже—не надіюся!» Бач який?!.. Він думає, що таких «розумних» багато є, як він! А дулю під носа не хочеш?

«Замре—каже—газета!» Скажи, яке горе велике!?. Замри й ти з нею разом, не велика дірка буде!.. «Соромно—каже—нам буде перед історією й нашим народом»!.. Може тобі й соромно, а нам соромитися голодранства, бидла? О-о-о, ні, погуляй!..

По всьому видно, що у нього товко вже, докрутився козак з своєю ідеєю народолобства... Коли б уже Бог дав, щоб він швидче тее... Масточок, у нього спокусливенький, один сад щод коштує!

Так ото-ж ти розслухайся і, як помітиш, що йому на вмируще йдеться, пиши мені негайно! З рук його не випущу. А по знаємству та «ідейнім родстві» він мені уважить якусь тисячу...

Адже-ж я давав йому на пам'ятника Шевченкові? Він такий, що як заспівай йому цієї пісні, то й дурнісінько віддасть... А мене не учить, як його обмахлачити, такого візка йому підвезу, що він і не счується, як я його й обче-крижу,—нехай тоді видає газету!...

«Хто смів зірвать лілеї?» каже про героя поеми, а згодом уже й про автора: «До цих трагічних питань вжаленого гріховеда треба додати ще смертний крик читача; хто тепер так пише? що це за психологія, за глибина? ...»

...«Безцільність життя жене людину в прірву. І всякі кайдани розбиваються. Філософія Вавилону: перед погібллю можна робити все. Ах, ці проблеми законного гріхопадіння! Скільки об їх зламано пер, а все таки нічого не виходить, окрім слабих трагедій»...

«Випикується д. О. Олесь. Нема поступу. Мертва точка: квітка, вінки, мрії, казки—це вже ми чули»...

Ось як реагувало життя на драму творця!... Замість того, щоб підійти до дуже тонкої речі обережно, життя підійшло до неї з міркою, що прикладається до... буденних, реальних, народніх п'єс, які трактують про нещасне кохання. До того ж і зачислило її до «слабих трагедій»... Критик навіть не сказав собі, приступаючи до високої речі «горі імами серця», навіть не зробив спроби трошки позбавитись звичайної, приналежної йому тривіальності і на символи поетичні подивився крізь окуляри свого вузького реального світогляду. Чи не до духа ж нації цього українського критика з такою вірою у високість цього духа, промовив поет:

«О дух українці! орел!

«Дух вільний смілий і високий,

«Злеті, стурбуй цей мертвий спокій

«І влий життя з своїх джерель»...

Що це?—іронія?.. Бо здається нам, що коли б ми були високі духом, то б ми уважніше ставились до всіх з'явищ з обсягу людської психології, не виключаючи й появ творів літературних... Як би не плазували ми в сфері думання тільки по землі, то б може зрозумілими нам видалися де-які досить прості поетичні символи... Але критики у нас це—сліпні і раби затасканих шаблонів, це—раби своїх пікчемних, вузьких, земних розумів, це—ті голосисті домашні птахи, що замкнено їх у маленький двір. До незалежності думок, до високости мистецьких творів, до справедливого і правдивого суду над талановитими творцями їм—не піднятися, не злетіти!.. Вони, як раби, коряться з-давна заведеної традиції; записують себе в старі й нові «літературні школи», робляться або рабами ворожості до модернізму, або невірниками ідеї проти класицизму, забуваючи що *натхнення й талановитість* мусять бути

Отаменки треба гній з двора вивезти, та й иншу роботу по господарству підняти, так ти зроби ось як. Поклич сусідів і при-и-кажи їм, щоб вони гуртом поробили все, що треба. Скажи, що я велів!

Адже-ж я за них побиваюся, бодай їх грим повбивав, то нехай же ххххмота честь знає!...

Жнива і возовицю—теж так. Громада—великий чоловік і не кому ж допомогти, а своєму представникові. Повинні шанувати і чтити своїх депутатів... ти їм у зуби не дивися!.. А для честі купиш пів відра горілки, та огірків солоних накришеш, то з них і досить...

Живу я тут, любя моя, з розумом. Там поспідаю, там пообідаю, а вечеряти хоч розірвися—всі запрошують і за честь вважають, щоб я вдостоїв своєю присутністю, але я ж не сонечко праведне, всіх не обігрію...

А іден кореспондент тутеньки є, що до Українських газет пописує, так ду-у-урний такий, що я тобі й сказати не можу! Ото для нього, аби згожувався про «полегчення становища робітників», «наділення селянства землею», «зрівняння правами», «Української автономії» і т. ин., то він і сорочку ради тебе збуде... Що як би вхопив голову між ноги, та дав йому «Українського Сейма», «Автономії» та «Земельки», то так би дякував опісля, що й Господи!...

Ну так аж його й дурачу!...

насамперед *вільні*, що творча фантазія не завше (не навіки) тримається певних меж і директивів, однієї певної школи, чи якихсь вимог!.. Так само по рабськи і зглядно своїм вузьким земним інтересам розуміють наші критики слова: рабськи піддаються впевненості, що «дівчина», то вже й є сяка та така дівка, що одбила чоловіка в жінки! Так само й у нашому суспільному життю...

Мало ідеалізму, мало ідейності, мало тямти й розуміння творів мистецтва!

Мало високости й льоту в думках! Творців не розуміють; це все, що круг них, мов комахи, ледве повзає по землі,—таке мале таке дрібне, з відсутністю сміливої думки, таке з'язане всякими ланцюгами...

Не надармо ж розвінчаний критиком поет мовив колись:

«Прокляте, распач і ганьба!

Усю пройшов я Україну

І сам не знаю, де спочину

І де не стріну я раба»...

К. Бич-Дубенський.

3 музичного життя України.

II.

Якось у «Раді» було надруковано статтю чи д. Стеценка, чи кого другого, гаразд не пам'ятаю, про те, як складаються наші українські труппи. Як відомо, наш український репертуар, за винятком невеличкого числа річей, для виконання свого майже весь потребує добрих співців, співачок, хору та оркестру. Часто—густо всі ці театральні організації за браком коштів та артистів розпадаються й знову збираються; і завжди новим організатором буває той, хто так або інакше у свій час встиг прибрати до рук театральну й музичну бібліотеку. Дуже часто трапляється, що така щаслива людина не має нічого спільного з музикою й через те буває велика шкода репертуарові музичному. Наша українська музика страшенно небагата справжніми знавцями великого симфонічного діла і частенько доводиться слухати такі аранжировки музично-співецької частини, які витворюють панове самозванні капельмейстери, проміж яких немало музичних не-

Як ходитиме піп з молитвою, то даси вже йому гривеника і пшенишну паляницю. Бо покіль я не був таким великим чоловіком, то добре було п'ять копійок і яшна паляниця. Але тепереньки для честі тки вже йому більшенько і ласіший шматочок—він, бач де в чім, як превезе, знадобиться.

Вклоняюся по коління і цілую тебе незлічимо разів—твій славний депутат Ялисей Ловкобрешенко».

— А оці, другі шпаргалики, можна читати? Бо це, як видно не вами писано?

— Валяйте! То молодиця моя такеньки пописує. Вона у мене відносно писання клята, і мене за пояс заткне!

«Славний мій депутатику, Ялисейчику!

«Ой, як же я скучаю за тобою!...

Світ Божий не милий мені!...

Сонечко праведне не гріє мене!...

А у ночі... одного тільки тебе й бачу і цим тільки животворюся і вкрашаюся!...

Нехай їй лихая година і думі тій!... Краще-б було, колиб ти біля мене був, соколе мій праведний!...

Серденько-б моє не теліпалося...

Сукроватицею не обливалося...

Ниючи по тобі болоче б не зжималося!... Ой, Ялисейчику, Ялисейчику, депутатику мій славненький, колиб тебе Владичиця принесла до мене швидченько!...

здар, що просто вуха в'януть. Це — ще пів лиха, бо такі майстри швиденько дістають свою нагороду: слухачі їм свистять, а товариші, може й нечемно, спихають маестро з діріжорського пульта геть. Але, такі маестри крім профанації народно-музичної скарбниці роблять друге лихо. За браком музичного виховання, хисту, та смаку вони часто не розуміють, які дорогоцінні перлини музичної творчості попадають їм у руки! Вони пехтують ними часто через те, що абож не мають оркестру, за для якого їх написано, абож через те, що не мають справжніх виконавців, замість яких за пультами сидять шинкові або вісільні «триндикала». Буває й так, що за браком співців або доброго хору де які вставні номери іноді вже забутих але високоцінних з музичного боку пісень, яких аранжировано дійсно справжніми хоч і невідомими знавцями, вони зовсім викидають й гублять без остатку. За зразком далеко не ходити. Я пригадую перші виступи небіжчика Кропивницького у 80-х роках з тими молодими силами, які незабаром зробили славу українському театрові. Тоді у Кропивницького за концертмейстера та хормейстера служив вишній талановитий музичний критик та композитор В. І Сокальський (Дон-Дієз). Я навіть пригадую чудовий дарунок, якого піднесено було від всієї трупи д. Сокальському: це срібний каламарь — українська хата з криничкою, при тому ж — срібне гусяче перо, на кожній пушинці котрого було вигравировано автографом прізвища артистів та артисток трупи. Які це були прізвища! Давно це було, але неначе зараз я бачу біля свого письменного столу молоденьку худеньку постать любого приятеля: голова низенько схилилась над партитурою, щоки палають, очі замислені, а руки нервово кидають по лініям нотні крапки — він аранжує якийсь то хор (вводний №). Які це були чудові аранжировки! Скільки молодого яскравого мистецтва було витрачено на ці аранжировки! бо як і тепер, так і тоді українські трупи не мали постійного оркестру: цей тиждень грає 20—22 чоловіка, на другий — уже 12 або 15; там втекла вольторна, а там, дивись, запив тромбон! Іноді страшно було дивитись з якого музичного матеріалу людині доводилось витворювати красу й силу оркестрової гармонії, барвистість фарб інструментових. І де це все поділось! порозгубилось, порвалось, попало до рук анальфабетних дирижорів й загинуло без сліду. А скільки було таких Сокальських, прізвищ яких ми не знаємо, скільки їх й нині; чи не працює

отак саме, віддаючи силу, здоров'я й молоде надхнення наш шановний д. Павло Зінченко у Харкові?

Та чи багато зостанеться його творів через декілька років? Якось болюче становиться за такі відносини до роботи людей, які потроху та помалу збирали діаманти народної творчості і не тільки обробляли їх, але ще й додавали чудову філігранову оздобу свого натхнення, своєї любови. На-жаль, самозвання діріжорів — нездар далеко більш ніж справжніх знавців; на-жаль теж, що половини, сміття та кукілю переходується далеко більш ніж доброї пшениці у театральних архівах наших труп, але всеж, як не як, — пшениця є!

Все те, що я казав і кажу з приводу театральної або ж, краще сказати, світської народної музики та співів, отак саме відноситься і до народної духовної музики. Куди поділись чудові збірки псалм Володимира Олександрова? Ця невеличка книжечка зробилась нині зовсім антикварною рідкістю, яку за ні які гроші не дістанеш, тай взагалі ми маємо зовсім мало збірок цього роду духовно-музичної народної поезії, а ще менш ми маємо їх у такій чудовій оранжировці на 3—4 голоси, як їх розкладав Володимир Олександров, од якого я чув їх особисто в далекій далечині милих молодих років. Пригадаймо, теж, наших церковних розпівів: Скільки загинуло дійсно оригінальної краси і скільки, всеж-таки, є, що старано переходується по глухих наших селах проміж старіючих нащадків вимерших «півних» колишніх крепаньких капел. Це була своя церковна музика од коми до оми натхненна чарівною по-божістю, остільки-ж оригінальна як і крюковий розпів розкольників, але вона не тхнула холодом аскетичної смерті, як останні. Вся вона була пройнята гарячим промінням півдня, барвистою побожною красою непорушної природи колишньої України. Раніш ці українські розпиви деколи викликали суперечки про своє походження, бо в цих розпівах де-які знавці — музики помічали впливи Палестрині — італійського композитора XVI віку. Може це й було колись, але так давно, що про ці впливи не можна вже говорити: музичний геній українського народу витворив своє і це «своє» добре розуміють чужинці. Років з двадцять тому назад у мене гостював один чеський добре освічений музикант; він приїхав до мене у чистий четвер; у той же саме день ми були на страстях, далі — на плащаниці й потім — на великодній заутрені.

теж плід у собі мають, — скільки не підкладеш, як вилузнуться. Ну, та це буде наука, не зазіхатиму більш ніколи на панські бовтянки!

А чи ти-ж скучаєш за мною? Ой, гляди, Ялисейчику мій, що-о-о-б... не заглядайся таменьки, боронь тебе Боже, на паній, бо-о-о-тоді й до дому не навертайся!

Цілую тебе у славу борідоньку, дай Боже, щоб ти вибрикував, як ситенький бузюмок і, щоб ідна лиш я й спилася тобі, твоя хороша Опистимія».

Другий твір теж її.

«Славний мій депутатику, Ялисейчику!

«Серденько моє ізнилося...

Личко зв'язалося!... — Без тебе, соколе мій лехкоперенький!...

Прокляла я й Думу ту й тих, хто її й вигадав!...

О-о-о-й, колиб уже швиденько принесла тебе Владичиця до мене!...

Повідомляю тебе, хазяїне мій неоціненний, що по хазяйствечку все іде, як по масличку.

Корівки потелилися — три бичечки, а чотирі пліднички-теличечки. Овечки покотилися — сім бозжілочок-ярочок, а чотирі баранці. А кнурець, у добрий час сказати, а в лихий помовчати, на здоров'ячко йому, — заробляє. Заробив нам дванадцять карбованців, як одну копійчку. Спускаю його і беру по пів карбованця від свинки. А піп на перебії пішов, — бере

Повідомляю тебе, що я біля пана нюхала, але погано.

Не веселить і мала надія. Привіз для заводу кудлатих цуценят і пожертвував аж цілу тисячу на церкву. По цьому видко, що лихо не так швидко ухопить його, кешеня ще не порожня і до маєточка, мабуть, не так то швидко ряд дійде. Але не турбуйся, хазяїне мій дорогий, не суши свого серденька, соколе мій брильянтовий, твоїх рук він не втече, надійся на Владичицю!

По хазяйствечку все зроблено, як ти й велів.

Ніхто й не писнув, робили аж спини їм тріщали.

І навіть прохали, коли тільки треба буде, — загадять, і громадою все пороблять з великою охотою. А Портянка, то навіть жінку свою прислав повітки наші мазати.

Повідомляю тебе, що я підсипала аж десять квочок, але — е... прости мені, мій соколе!

Підневідила мене нечиста сила позавидувати на панські яйця — «лангшанські» ті, нехай їм чортів кониця! А з них тільки й того, що руді та здорові, а плоду ніякогінського. Обмінялася я з паном: він дав мені своїх «лангшанських» яєць, а я дала йому своїх — простеньких. Думала-ж, як на краще, — завести і собі здорових породистих курей, підсипала, а... кожна квочка й вилупила тільки по парочці!... Сказано воно, з панських яєць і плід біс — батька — зна який, — панський, нема в світі, як наші простенькі, — хоч і дрібненькі, так за

Він пильно прислухавсь до наших церковних співів, іноді тут-же дещо записував нотами і, взагалі, дуже цікавився.

Ніколи я не забуду, як він захопився чарівними співами світлої заутрені, особливо, старинним розпівом «святися, святися новий Іерусалиме!» «Боже мій, казав він, та це-ж—козаччина! як народ спромігся передати свій колишній бадьєрий, навіть, бойовий настрій у цих мотивах! та це-ж дійсно побідний гимн життя над смертю!» І як він з огидою скрикнув: «пфуй, тож неможливо! де смак у вашого регента?», коли співці затагли обов'язково—офіційне «плотію уснув»—сучасного московського розпіву.¹⁾

Козаччина! ось що впливало і відбивалось навіть на церковних розпівках нашого народу! ось що було його натхненням!

І все це пропадає, гине, й може бути, незабаром згине без сліду, коли не подбаємо. Ми повинні подбати! правда: полови та кукілю знайдеться багато у нашій музичній спадщині, але—багато й дійсної пшениці. Правда й те, що цей одсів буде далеко гірший і важчий ніж чистка міфічних Авгієвих стайнь. Але цю роботу треба беззастережно виконати. Нам треба пайти свого Геракла, щоб спасти ті перлини як народної творчості так й творчості особистої невідомих нам авторів. Це буде колосальна робота по напруженню, але й величезна—своєю вартістю.

Микола Кутовий.

Наша дитяча література.

(Видавництво «Український Учитель», ілюстрована бібліотека для дітей 37—46).

Видавництво «Укр. Учитель», за свій недовгий вік зробило сим разом ще один гарний подарунок нашим маленьким читальникам, випустивши цілу серію в 10 книжок оповідань, казок і віршів на новий 1912 рік.

Коли висловлювати свою думку про це видання з становища тої користі, яку може дати кожнз тих книжок, то не можна сказати, що б всі вони були однакової вартості.

¹⁾ Я повинен додати: цей епізод з моїм знайомим був у селі Приволоді Ізюмського повіту, де ще доживали останні мотгкани колишньої капели поміщика А. Д. Мартинова.

по два злоти від свинки. «Гоняйте каже до мене, а не до депутатихи», але наш кнурец показніший.

А як би ти знав, соколе мій, чим я тебе порадує? Мене занудило і під серцем запекло! А, що Ялисейчику, еге, славненько? Забавалося мені солоного і я аж два оселедці втросила... Буде у нас хлопчик, хлопчик, Ялисейчику мій, хло-о-опчик!... Бо як на дівчинку заблагословиться, то тоді огірків кислих бажаєш, а не оселедця. Але еє... гляди-и-и—не помисли, боронь Боже, худого чого... Ні, соколе мій, ти порахуй (над сим рукою депутата зроблена резолюція: «вірно!» «Справедливо!» «Мо-о-ос!»)...

Може-б, ти міг, Ялисейчику так зробити, щоб на казбонний кошт мені до тебе приїхати? Побувала-б і я у Питінбурсі, побачила-б тебе, бо я... скучила, скучила, ой... коли-б уже Владичиця принесла тебе швидченько!...

Цілую тебе, бажаю гарно спати і мене бачить—твоя хороша Опистимія.

Ще їден лист нашого «представника».

«Хороша моя, Опистиміє!»

«Хіба-ж таки я такий уже дурний, чи як на твою думку—безпам'ятний? Я порахував, і повідомляю тебе, щоб ти не журилася, що я нічого поганого не подумав—не бійся!... Охрестимо його так, що воно ще у пелюшках буде, а на нього у банку проценти ростимуть.

Зі всього видання передовсім найбільш, по моєму, заслуговує на увагу і розповсюдження серед наших маленьких читачів оповідання Ю. Сірого «Про горобця, доброго молодця», переклад М. Загірної «Цікаві оповіданнячка про собак», її ж переклад казки Г. Андерсена «Дівчина з сірниками» і «Стокротка», і С. Черкасенка «Ахметка».

З перших двох, особливо з оповідання Ю. Сірого «Про горобця», видно, що автори їх переслідують гарну і симпатичну ціль—знайомити українських дітей, а надто селянських, з природою тих живих створіннів, з якими, на жаль, дякуючи віковій пародній темряві, у них сполучено так багато всяких забобонів. Отже видавати частіш такі оповідання, знайомити селянського читача, та не лиш малого, а й дорослого, з життям природи, з її ріжнотами явищами, вселяти в нього любов до природи, з якою так тісно звязане все його життя,—се одна з головніших і поважних тем наших українських популяризаторів. Що до оповідань: «Дівчина з сірниками» і «Стокротка», то по змісту й ідеї, які заложені в них, вони також роблять гарні враження. Можна бути певним, що коли діти читатимуть отсі оповідання, то перше, що явиться у них після прочитанного—се любов і жалощі до бідних, слабих і уполіжнених, а в тім і жалощі до людини, яку спіткало в життю яке небудь лихо, а се вже в свою чергу може спричинитись до розбудження й розвитку в незіпсованій ще ріжними життєвими пригодами дитячій душі почуття гуманності й бажання запобігати людському лихові,—отже саме того, до чого стремить всяке розумне виховання.

Також дуже гарно й чуло написано оповідання «Ахметка» С. Черкасенка. В сьому оповіданні з шахтарського життя автор подав нам чистий, непорочний, вільний від усяких забобонів образ татарина, сього сина вільних колись, розлогих татарських степів, і шахтарське оточення, яке при низькому моральному рівню здібне лишень на те, аби лиш глузувати з «невіри», не признаючи за ним навіть звичайної людської гідності. Та про все се байдуже Ахметці. Роставшись з утечею своїх земляків після холери цілком самотнім, він тільки і вміє сумувати по своїй родині—жінці й дітях, знаходячи собі під хвилі безробіття утіху й віраду лишень в широкому запашному степу під необмеженим блакитним небесним покровом, або під ясними зорями, і мріючи про свій далекий покинутий ним край... Та сій духовній самотності прийшов край:

Бариню нашу візьмемо кумою, а председателя земської Управи—Криницького—кумом. Вони депутатській дитині викинуть на пупок чималенько. А, кородившись з ними, можна буде й руки погріть біля них і настоюще.

Як закрутиться наш пан, то по роданьки мені ще зручніше буде біля нього походити, щоб згребти його масточок. Я йому не забуду і до віку не прощу, що він мало друкував про мене у газеті. Так наче я ні се—ні те, або звичайнісіньке якеєсь ніщо?

Коротенько надрукували, коли я народився тай тільки?..

А щоб таки кожен день говорити про мене пунтенько у газеті, та патрети мої містити, то-о-о... а бодай же ви на віки зацікавили!.. Тепереньки дав собі зарік, що до самісінької смерті Української газети й у руки не візьму!...

А кум председатель теж знадобиться. Чого доброго на другий раз чортова мужва у Думу й не вибере, так я членом земської управи буду, не неодмінно, Криницький це дільце для мене викрутить.

Завідуватиму дорогами, мостами, та иншими дохідними статями, будуватиму школи та лікарні,—і жалуваниячко лузатиму не аби—яке і хабарці огрібатиму. Спасибі тобі Опистиміє моя славна, ти мене цим ду-у-уже порадувала!...

А тепереньки порадує я й тебе, голубонько: у мене уже є більше тисячі п'ятисот! Чуєш: готівочкою тисяча п'ятисот карбованчиків!...

в шахті раптом вибухла пожежа, і от сей Ахметка, сей самий «невіра», що ніколи нічого гарного небачив від шахтарів, кинувся їх спасати і виніс з вогню неpritомного вже робітника, трохи чи не загинувши на віки й сам. Сей геройський і благородний вчинок мав самий благотворний вплив на шахтарську грубу масу: зникли від того часу кпини, зникли глумлення й зневага до Ахметки, а разом з тим і Ахметко повеселішав.

Такі оповідання можна тільки вітати і побажати, аби їх як найбільше появлялось в нашій дитячій літературі. При відсутності у нас національної школи й інших морально-виховних чинників на селі, такі оповідання поки що тільки й можуть проливати якийсь промінь світла в наше темне селянське царство і хоч трохи захищати його від навали того зла і бруду, які його оточують звідусіль.

Що до решти оповідань, казок і віршів, то про них нічого особливого сказати не можна, крім лише того, що всі вони гарно складені, написані просто і для дітей цілком зрозумілою мовою і, гадаю, читатимуться ними з цікавістю; й колиж до цього всього додати ще гарний великий друк, що багато улегшує дитині самий процес читання, то зостається тільки подякувати видавництву «Укр. учителя» й побажати йому успіху в його роботі на ниві народньої освіти.

3 нашого життя.

◀ *Гумористична часопись.* У Львові вийшло 1-ше число нової української гумористичної часописі — «Оса», з різнобарвним змістом. Бажаємо успіху! Адреса: Львів, (Австрія), вул. св. Войтіха ч. 8 а. Ціна на рік 4 руб.

◀ *Нова п'єса Винниченка.* В. Винниченко в «Впереді» містить нову невелику п'єсу з робітничого життя, яка звється «Дочка жандарма».

◀ *Нове видання творів Шевченка.* Російське видавництво «Русское книжное товарищество „Дятель“» друкує й незабаром випустить в продаж нове видання творів Т. Шевченка в чотирьох томах, з портретом Кобзаря.

◀ *„Історія України“—Аркаса.* Вийшло у Кракові й пішло в продаж друге видання „Історії України“—Аркаса. Книга ся цінна й після Кобзаря, найпопулярніша для поширення національно-історичної свідомості. 2-е видання відрізняється від першого не тільки збільшенням об'ємом та справленим змістом, але й значно більшим багатством та добром ілюстрацій, яких в тексті є кілька

Погано, що кат-ма тутеньки побічних доходів. Як я вже не лавирував а... ні!

Я, бач, надумував собі, що не без того-ж таки тутеньки, щоб не перепадала, «балоторивочня вдячність»?

А це значить так.

Треба, наприклад, провести якийсь закон, і одні бажають провести його так, а другі—он як.

А для цього, бач, і треба дбати щоб більшість кульок чи записочок кинули депутати у шухлятку таких, а—не он яких і, тоди значить, чия взяла, по тому й закон узаконується. Коли-ж як я й не придивляюся, як не кручуся, а ніякої «вдячності» по цьому ділу не перепадає—чорт батька зна що!..

А це якось таки трохи й капнуло «побічного доходу». Український кореспондент причепився сльотою, щоб я пішов у тятр на виставу.

«Для вас—каже—та й для інших депутатів—селян, дуже б було корисно побувати на цій виставі».

Я, звичайно, догадався, куди він хилить—просвіщати мене на свій манір... «Усього тільки, кажу, два карбованці, як льбоду, за душею маю. То на політичних в'язнів, то на бідних, та так, Богу не вимовно, усі гроші, що за депутатство дають, і розтикав... та й не до тіатрів мені,—законопроектами голова заклопотана».

сот; між ними багато ілюстрацій історичних сцен, спеціально зроблених для другого видання. Українське громадянство привітає появу довгожданого другого видання тієї книги, яка в першому виданню була розхоплена в два—три місяці.

◀ *Виключення українських студентів з університету.* Сенат Львівського університету виключив з університету 41 студента, з засуджених по процесу „101“, з того 4 на завжди, 35 на чотирі семестри і 2 на два семестри. Таким чином університетський сенат не задовольнився „безстороннім“ польським судом, а довав ще й своєї карі

◀ *Бойкот польщини в школах.* До „Діла“ пишуть з Гусятинщини (в Галичині) „у нас вариться як в казані. До огню за виборчою реформою прибуває ще свіжа олива: боротьба за народне шкільництво. По всіх селах скликають самі селяне довірочні збори. Навіть українське жіноцтво рушилося на рятунок своїх дітей. Перший почин дали українки з села Вільхівчика. Зібралися й дали собі руку, що не дозволять далі мучити своїх дітей польщиною. „Ми їх під серцем виносили, ми не дамо тепер їх мучити чужою мовою“—кричали з роспукою мами,—„свої муки і кривди зносимо, а кривди й муки найдорожчого нашого цвіту вже не знесемо!“. І як дивитися та слухати їх, так убачаються ті козацькі жінки, що висаджували себе порохом у воздух, „аби не дати себе ворогам“.

◀ *Наші земляки в Америці.* йдучи за покликком тамошніх українських часописей, почали складати жертви на „Рідну школу“ в Галичині. Минулого року закладено там особливий комітет для збирання фонду „ім. А. Стефановича“ на українські приватні школи в Галичині. Недавно засновано другий—„ювілейний фонд ім. М. Шашкевича“ для тієї-ж цілі. Жертви збираються на вічах, концертах, вечорах, а того року ходила молодіж з колядками, прибуток від чого пішов на ту ж справу.

Американські українці не забувають рідної справи в Галичині!

Микола Левський.

Крамарж про Холмщину.

(Лист з Холмської України).

Польські газети подають статтю «відомого» чеського політика Крамаржа, яка після звісного виступу його проти українства, доповнює образ «батька» неословянства. Крамарж негативно ставиться до відокремлення Холмщини, котре, на думку його не має ніяких більш—менш солідних підстав. Виділення Холмщини—се акт самовбивчий для Росії; самовбивчий, бо він викликає глибоку зневажливість у поляків і Росії;

Так він мені й дав дурно білета, аби тільки я пішов на виставу.

Подивився я, аж білет коштує три карбованці, так—я взяв та продав його.

«А чого-ж це—питає він—не видно вас було на виставі»?

Ооох—кажу—так чогось нездоровилося що.. страшенно жалкую, що не побував, але... не міг!..

Я страшенно лютував! Приїздили з нашої губернії повноважні—«ходаки». Привозили у Думу «Селянського наказу»,—бач, до чого, чортові толодранці доходять?..

І, бий їх сила небесна, приперлися до мене! Мусив терпіти, та слухати їх патакання і контентувати їх аж два дні.

Чутка така, що нас розпустять тижнів на кілька на відпочивок.

Недобре, кат його мамці, що тоді жаловання не платитимуть, але-ее... нічого не поробиш, треба потерпіти!

От тоді я й до тебе, хороша моя Опистимійко, а покіл що вклоняюся тобі по колінця і цілую тебе незлічимо разів у славу твою кирпонуку—твій славний депутат Ялисей Ловкобрешенко»....

1910 рік.
Цирятинська
тюрма.

прийдеться пережити не аби-яку політичну кризу. Але головним чином, Крамарж обгрунтовує ту думку, що відокремлення Холмщини загрожує ідеї всеславянства, батьком якої являється він, Крамарж. Нащо відокремляти Холмщину? питає Крамарж, єдина мета сього відокремлення—забезпечити права... *росіян*. Але-ж, запевняє Крамарж, *росіян* там небагато, менше ніж поляків; отже нема ніякої рації виділяти Холмщину, бо можна права *російської* людности забезпечити, не відокремляючи польської з історичного погляду країни. Нова Росія—(ой!) з патосом каже Крамарж—хоче пошматувати в четверте Польщу, виривати Холмщину, яка більше 100 рр. лічилася польською країною. Не дивуйтеся-ж плачу й розпучі поляків ви, котрі дали світових апостолів любови—Достоевського й Толстого! В останню хвилину прохаємо Вас (себто *росіян*?) не нищити непотрібно й даремно а навіть свавільно можливості сближення народів словянських!

Квітчаста фразеологія, з якої довідуємось, що «батько» ідеї всеславянства не знає (а може не хоче знати?) простих географічних аксіом. Батько *словянської* ідеї не знає, що в Холмщині живе частина одного з найбільших словянських народів—українського! Крамарж каже, що в Холмщині *росіян* небагато. Там їх (як сталої маси) зовсім нема! На думку Крамаржа, відокремлення Холмщини загрожує здійсненню ідеї всеслов'янського зближення; та чи не він сам своєю власною особою загрожує їй? Чи може «відомий» «славновісний» чеський політик не розуміє, що доки п.п. неославісти не рахуватимуться з культурно-національними потребами народу українського, доти ідея братнього зближення словянських народів—абсурд?!

Земляк.

Допис з Острогожщини.

(Вороніж. губ.).

Свято у школі.

Якось тихо, та любо відбулась ялинка у слободі П. Острог. повіту, що на Вороніжщині. Ялинка була у школі для школярів. Дкуючи місцевому завідувачому школою та тим, котрі люблять свою країну й своїх земляків, ця ялинка вийшла дуже таки гарна. Програма була зложена переважно з українських віршів та українських співів. Це свято було не тільки для дітей—школярів, а й для великих. Людей було у хаті багато, а ще більше зосталося за дверима. Головне місце у програмі було дано батькові Тарасові Шевченкові. Читано було його біографію й усю «Катерину», потім школярі читали його вірші: «Заповіт Шевченка», «Тополя», а також де—кілька віршів других поетів, як напр.: Лесі Українки.—«Вечірня година», Самійленка—«Україна» та «Найдороща перлина» і інші. Великі хлопці та дівчата гарно співали «Рево та й стогне», «Гей та за Дунаєм», «Ой у лузі», «Гречаники», «Сонце низенько». Хлопчата та дівчата (маленькі) танцювали гопака під співання школярів «ой за гаєм, гаєм», та під музику. Весело й дуже тепло якось було й хотілося сказати так, як казала Леся Українка:

«Як же тут гарно,

«Як же тут тихо,

«В таку годину

«Забудеш й лихо».

Й справді, забувалося усяке лихо, а тільки жилося цим вечором. У кінці, при бенгальському огні, дві дівчини біля патрети Шевченка, котрий був увітчений вінком, проказали вірші на спомин незабутнього батька.

Ті, котрі були на цьому святі, дуже дякували тим, котрі впорядкували його.

Книжки, надіслані до редакції „Снопа“.

— *П. Понятенко*. „Культура, національність та асиміляція в взаємних стосунках“. Видавництво „Зоря“ № 12. Київ 1911 р. ц. 20 к. (Ширша рецензія буде в ч. 6 „Снопа“).

— *Микола Міхновський*. „Лірика“. Київ. 1912 р. ціна 50 коп. Молодий поет, на жаль, цілком не дбає про добірність та чистоту мови. Зважаючи на те, що видавець „Снопа“ має те саме ім'я що й київський поет, зазначаємо, що це не одна, але дві людини. Ширша рецензія буде в ч. 6 „Снопа“.

Переписка редакції.

Д. Фанко у Києві. Просимо подавати далі. Радо міститимем. Дякуємо.

Д. Дем—ко. Спробуйте ліпше писати прозою. Се протверезить.

Д. Михайло Дідора—Дуже дякуємо за Ваші цінні спомини. Незабаром почнемо друкувати.

Д. Г. Добрий. Просимо зайти до редакції.

Редактор М. Біленький. Видавець М. Міхновський.

ОГОЛОШЕННЯ.

„Сніп“ можна купувати:

у Києві, книгарня „Старина“ Безаківська 8;

в Одесі, книгарня „Діло“ Конна 11;

у Катеринославі, книгарня О. Єфанова—Проспект;

у Херсоні, Український Кіоск „Початок“

у Ромнах, книгарня Габінського.

ШУКАЮТЬ няню українку, звертатись по адресі: Харків «3-є Общество Взаимного Кредита», д. Щеклеєва, по Университетській вул., д-ів П. Тваченкові. 3—3

Альбоми картин російських та закорд. майстрів. ДЕШЕВО прод., гідні для бібліот. та талень лікарів та адвокат. УКРАЇНЦЯ ЗНИЖКА. Чернишівська 30, е. Сердюк. 2—3 год. дня; тел. 19—30. 3—3

Приймається передплата на 1912 рік на українську газету

„РАДА“

РІК ВИДАННЯ СЬОМИЙ

Газета політична, економічна і літературна.

Виходить у Києві щодня окрім понеділків і днів після великих свят.

„РАДА“ має широку програму, як звичайні великі політичні газети. До СПІВРОБІТНИЦТВА в „РАДІ“ запрошено визначніші літературні наукові сили.

„Рада“ має ВЛАСНИХ кореспондентів в Державній Думі, в Державній Раді, а також в політичних центрах Європи, в Лондоні, в Парижі, в Римі, у Відні, в Празі, у Львові, в Чернівцях і в усіх визначних містах України по цей і по той бік кордону.

Ціна „РАДИ“ з приставкою і пересилкою в Росії: На рік—6 р., 6 міс.—3 р. 25 к., 3 міс.—1 р. 75 к., 1 міс.—65 к.

Всім передплатникам, що виплатять ШЕШТЬ РУБЛІВ буде вислано

„СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ“,

премірований Рос. Акад. Наук і виданий під редакцією Б. ГРІНЧЕНКА, в 4-х великих томах. В книгарнях словник цей продається по 8 карб. без пересилки.

Адреса: Київ, Вел. Підвальна, 6. У Харкові приймається передплата в Українській книгарні—Рибна 25. Редактор В. Яновський Видавець Є. Чикаленко. 3—3

Можно замовляти з англійського, французького та російського краму в магазинах

Бр. КАРПОВСЬКИХ

ОДЕЖУ: ЦИВІЛЬНУ І ВІЙСЬКОВУ.

Величезний вибір брилів, шапок, капелюхів, хутряних жіночих брилів, рукавиць і шалів

Адреса: Харків, Катеринославська в. № 4 і Университетська торка. Тел. 638.

!! О-т то грамофон !!

Як зайшов я до Торського.

Грамофони там почув,

Став я иншим чоловіком,

Наче я в раю побув.

Як всі любю там співають

Що за гарні голоси,

Які там музики грають,

Справді, пучечки зісці!

Дав присягу перед Богом:

Тільки грошей зароблю,

Зразу в лавці я Торського

Грамофон собі куплю.

Накуплю собі пластинок,

Тай дешеві там вони!

І які вони хороші!

Кращих, справді, не знайти!

У Торського купити можна,

Що душа лиш забажа,

І скажу я всім знайомим

„Усім Торський уважа“

Гей, до Торського ідіть:

Університетська вул. проти Рибної, в Торгівлі М. К. Торського, Тел. № 1149.